

Od kamenů ke hvězdám

Arthur Zajonc

Ačkoliv Henry David Thoreau byl o čtrnáct let mladší, zemřel dříve než jeho přítel a mentor Ralph Waldo Emerson. Po jeho smrti trval Emerson na pohřebních obřadech v kostele, ačkoliv Thoreau nikdy do kostela nechodil, a osobně pronesl oslavnou řeč za zesnulého. Ve své řeči vyjádřil svoji lásku k Thoreauovi a našel slovní výraz pro jeho jedinečné dary. Ano, Thoreau byl význačný přírodovědec, který vytahoval liščata z jejich nor, prochodil své milované bažiny, a stavěl lodě na řekách Nové Anglie a chatky ve Walden Pond. I díky tomu všemu byl něčím víc než jen hraničářem. „Jeho robustní selský rozum, vyzbrojený statnými rukama, účastné vnímání a silná vůle, to vše ještě nevyčerpá vznešenost, která zářila v jeho prostém a skrytém životě,“ řekl Emerson svému obecenstvu.*

Emerson rozpoznal v Thoreauovi zvláštní schopnost mysli, která mu umožnila posunout se od doslovného k obraznému a ve skutečnostech tohoto světa vidět auru světa jiného. Emerson řekl shromážděným v kostele: „Musím k tomu přidat podstatný fakt, že v něm byla výjimečná moudrost, náležející vzácné skupině lidí, a ta mu ukázala materiální svět jako prostředek a symbol. Tento objev, který se občas vyskytne u básníků jako porušené a příležitostné světlo, jež slouží jako ozdoba jejich psaní, v něm existoval jako bdělé poznání.“ Lesy Concordu a říční toky, které Thoreau miloval jako svůj skutečný domov, v sobě ukrývaly ještě jinou krajinu, která k němu hovořila se stejnou silou. Každá přirozená událost byla naplněna světlem onoho jiného světa. Jeho úkolem bylo poskytnout tomuto světlu výraz. Emerson, který poznal Thoreaua po svých studiích na Harvardu, připomněl, jak spolu hovořili jako mladí muži: „Ve svém mládí mi Thoreau jednoho dne řekl: Jiný svět je mým veškerým uměním, moje tužky nic jiného nenakreslí, můj kapesní nůž nic jiného nevyřeže, neužívám jich jako prostředků.¹ To byla múza, která ovládala jeho postoje, rozhovory, studia, práci v průběhu jeho života. To byl jeho genius.“ Thoreauovy neustálé toulky lesními stezkami podél potoků byly odpovědí jeho srdce na volání jeho múzy či genia. Země, voda, vzduch a ranní světlo ho probouzely k „básnickému a božskému životu“, až se stal americkým bardem přírody. Jeho *Walden* je dlouhou písní zpívanou na místě, kde do sebe vzájemně vtékaly jeho dva světy.**

Je čas jít k potoku na rybolov. Připijím si na to, ale zatímco pijú, spatřím písečné dno a tak zkouším, jak je mělké. Jeho mělké proudy odplynou, ale věčnost zůstane. Chtěl bych se napít hlouběji, rybařit v nebi, jehož dno je poseto hvězdami.

Ve skutečnosti Thoreau neměl na výběr. Nemohl dělat nic jiného. Zatímco Emerson se radil v inspiraci se svými nebeskými duchy, Thoreau se radil s potůčky, kameny a oblohou a na říčním dně při tom spatřoval hvězdy. Když meditujeme o smyslovém předmětu, jeho mělká, konvenční přirozenost odplyne, avšak jeho věčná podstata zůstane. Pokud se chceme napít z větší hloubky, pokud nechceme rybařit pouze v potoce, ale také na obloze, pak se musíme naučit vyřezávat a kreslit jiný svět. Kontempletovat přírodu znamená učit se vyřezávat obrysy neviditelného a zakreslovat plynoucí podoby života.

Význam meditace postavené na smyslové zkušenosti

Náš skutečný vztah k životu se nikdy netýká pouze materiální stránky věcí. Zastavte se na okamžik a uvědomte si, že své dítě, zahradu či báseň milujete, protože jste se svojí cestou propracovali od vnějšího rozměru k niternému vztahu s nimi. Samozřejmě, vůni levandule cítíme díky stimulaci čichu složitým polymerovým řetězcem, ale my skrze hmotu cítíme duši světa.

Meditace postavená na smyslové zkušenosti tento proces podporuje, posouvá nás od vůně skrze prázdnotu k vnímání ozvěny levandulové vůně. Touto praxí se v našem myšlení a vědomí zásadně zmenšuje naše závislost na materiálních smyslových vjemech. Tak obohacujeme a pročišťujeme svůj pocitový život a tím si vytváříme krajinu v sobě, která je stejně bohatá, různorodá a zářivá jako ta ven-

* Ralph Waldo Emerson: *The Eulogy for Henry David Thoreau ve Walden and Disobedience*, ed. Owen Thomas, Norton, New York 1966, s. 272.

** Henry David Thoreau: *Walden*, s. 66.

ku. Později, až materiální existence zmizí, se naše činnost se smysly ukáže jako nenahraditelná. Jelikož jsme získali plynulost v niterném jazyce duše, jsme dobře připraveni na výzvy vycházející z nové skutečnosti, jež se staví na odpor materialistickému světonázoru. Země, voda a vzduch skutečně mizí. I když mizí, jsme ve svém vědomí podporováni jejich vnitřními protějšky a tak místo toho, abychom se báli, cítíme bezpečí a můžeme se učit poznávat a jednat v jiném, spirituálním světě podobně jako v tom materiálním.

Smysly nám nabízejí hojnost prožitků. Tím, že pracujeme se čtyřmi živly a třemi světly (světlo, láska a život), začínáme prohlubovat smyslový svět. Každý dotek, zvuk a pach může být obdobně prohlouben. Tato praxe se pro nás stává dýcháním ve světle, jógou smyslů.

Když Steiner pojednává o těchto cvičeních, mluví o „rozvoji dýchání duše-ducha v procesu poznávání prostřednictvím vnímání a myšlení“.* Vnímání a reflexe se stávají srdečním stahem mysli. Praktikujeme-li takto pravidelně, tvoříme archetypální rovinu kognitivního dýchání, které naše vědomí posouvá od kamenů ke hvězdám.

* Rudolf Steiner: *Boundaries of Natural Science*, Anthroposophic Press, Spring Valley 1983, s. 121. Steiner klade velký důraz na cvičení založená na smyslovém vnímání. Viz dále *How to Know Higher Worlds*, Anthroposophic Press, Great Barrington 1994, kap. 2. (Česky *O poznávání vyšších světů*, Michael, Olomouc 2000.)